

Redegørelse

13. december 2006

REDEGØRELSE FOR FAKTUELLE OG RETLIGE SPØRGSMÅL I TILKNYTNING TIL DANSKE STYRKERS TILBAGEHOLDELSE OG OVERLADELSE AF PERSONER I AFGHANISTAN I 1. HALVÅR 2002.

1. INDLEDNING

Der har i den seneste tid været debat om dokumentarfilmen "Den Hemmelige Krig", som havde biografpremiere mandag den 4. december 2006, og som blev vist på DR2 både torsdag den 7. december og mandag den 11. december 2006.

Blandt de centrale spørgsmål, som er blevet rejst, er:

- Om den amerikanske retsopfattelse, der under stor offentlig bevågenhed drøftet og fastlagt i januar/februar 2002, betød at forudsætningerne for Folketingets samtykke jf. B37 blev afgørende ændret?
- Om Danmark overtrådte sine folkeretlige forpligtelser ved at overlade tilbageholdte til amerikansk varetægt?
- Om danske styrker overlod tilbageholdte personer til amerikansk varetægt ud over to allerede kendte tilfælde omhandlende i alt 34 tilbageholdte?
- Om personer tilbageholdt af danske styrker blev mishandlet i amerikansk varetægt?
- Om personer, som var tilbageholdt af danske specialoperationsstyrker, blev overført til Guantanamo?
- Om regeringen misinformede Folketinget med oplysningen om, at danske styrker ikke har taget krigsfanger i Afghanistan?

Statsministeren gav på et møde i Det Udenrigspolitiske Nævn den 1. december d.å. tilsagn om, at regeringen ville udarbejde en redegørelse vedrørende disse forhold. Denne redegørelse foreligger hermed. Redegørelsen vil blive gjort offentligt tilgængelig.

I redegørelsens første del beskrives folkeretlige regler og forhold i tilknytning til den militære indsats i Afghanistan i første halvdel af 2002.

I redegørelsens anden del udredes de faktiske forhold i forbindelse med udsendelsen af det danske specialoperationsstyrkebidrag til Operation Enduring Freedom.

I redegørelsens afsluttende afsnit drages konklusioner vedrørende de nævnte spørgsmål.

Redegørelsens hovedfokus er foråret 2002, som er den relevante periode i forhold til de påstande, som fremsættes i dokumentarfilmen. Der vedlægges en kronologisk oversigt over hændelsesforløbet startende fra folketingsbeslutningen den 14. december 2001, samt de væsentligste dokumenter til belysning af sagen.

2. DE FOLKERETLIGE REGLER

Indledning

På det tidspunkt, som denne redegørelse vedrører, pågik der en væbnet konflikt i Afghanistan. Det relevante folkeretlige regelsæt er det, som betegnes den humanitære folkeret gældende under væbnede konflikter, eller i kort form "krigens love og sædvaner".

Dette regelsæt er udformet i to hovedgrupper. Dels bestemmelser om de metoder og våben, der kan anvendes under selve krigsførelsen indeholdt i de såkaldte Haager-konventioner fra 1899 og 1907. Dels bestemmelser om beskyttelse af krigens ofre indeholdt i de fire Genève-konventioner fra 1949 om henholdsvis de syge og sårede (i landkrig og søkrig), krigsfanger og civilbefolkningen, som alle er udtryk for folkeretlig sædvane. Hertil er føjet to Tillægsprotokoller fra 1977 om henholdsvis internationale og ikke-internationale væbnede konflikter, som i vid udstrækning er udtryk for folkeretlig sædvane. Bestemmelser, som er udtryk for folkeretlig sædvane, er bindende for alle stater, uanset om de har tiltrådt konventionerne og protokollerne.

Den humanitære folkeret suppleres i visse tilfælde af det menneskeretlige regelsæt. Om end menneskerettighedskonventionerne primært er udformet med henblik på at skulle regulere statsmagtens forhold til borgere på statens eget territorium, vil konventionerne under visse nærmere omstændigheder kunne supplere den humanitære folkeret i relation til væbnede styrkers handlinger på en fremmed stats territorium. Afgørende for, hvorvidt de menneskeretlige regelsæt er relevante i sammenhængen, er blandt andet, hvorvidt de militære styrker på fremmed territorium kan siges dér at udøve jurisdiktion i konventionernes forstand. Det bemærkes, at de menneskeretlige regler og den humanitære folkeret i nogle tilfælde yder en i et vidt omfang ensartet beskyttelse. Det gælder blandt andet retten til human behandling, herunder forbudet mod tortur.

Den humanitære folkeret, herunder Genève-konventionerne

I det følgende redegøres for anvendelsen af de relevante dele af Genève-konventionerne og Tillægsprotokollerne, herunder sædvaneretlige regler, i forbindelse med den væbnede konflikt i Afghanistan. Fokus er især på anvendelsen af reglerne om beskyttelse af tilbageholdte og håndteringen af personer, som danske styrker tilbageholdt i Afghanistan i foråret 2002.

Enhver, der bliver tilbageholdt, uanset vedkommendes status ifølge Genève-konventionerne skal som mindstemål behandles humant, herunder ikke udsættes for tortur eller anden mishandling.

Når det nærmere skal vurderes, hvilken beskyttelse sådanne personer i øvrigt er berettiget til, må deres status i henhold til Genève-konventionerne først fastlægges.

Genève-konventionerne opererer med en central sondring mellem kombattanter, som er beskyttet af den 3. Genève-konvention, og civile, som er beskyttet af den 4. Genève-konvention.

Som kombattanter forstås i medfør af 3. Genève-konventions artikel 4A bl.a.:

- 1) *medlemmer af en af de stridende parters væbnede styrker, såvel som medlemmer af hjemmeværn eller frivillige korps, der udgør en del af de væbnede styrker;*
- 2) *medlemmer af andre hjemmeværn og frivillige korps, herunder organiserede modstandsbevægelser, som tilhører en af de stridende parter, hvad enten de opererer på eller uden for deres eget territorium, og selv om dette territorium er besat, forudsat at disse hjemmeværn eller frivillige korps; herunder organiserede modstandsbevægelser, opfylder følgende betingelser:*
 - a) *at de står under kommando af en person, der er ansvarlig for sine undergivne,*
 - b) *at de er i besiddelse af et fast kendetegn, der er synligt på afstand,*
 - c) *at de bærer våbnene åbenlyst,*
 - d) *at de udfører deres operationer i overensstemmelse med krigens love og sædvaner;*

Kombattantbegrebet er tillige beskrevet i artikel 43 og 44 i Tillægsprotokol I til Genève-konventionerne. Heraf fremgår bl.a., at personer, der deltager i den væbnede konflikt og som er underlagt en konfliktparts kommando og et disciplinært system, samt (som gruppe) overholder krigens regler, er omfattet af kombattantbegrebet og dermed berettiget til krigsfangestatus.

Af artikel 5, stk. 2, i 3. Genève-konvention fremgår, at såfremt der opstår tvivl om, hvorvidt tilbageholdte personer, som har deltaget i kamphandlinger, er kombattanter i konventionens forstand, har de krav på beskyttelse i henhold til konventionerne, indtil deres status er afgjort. Det betyder imidlertid ikke, at sådanne personer derved får *status* som krigsfanger. En lignende bestemmelse er indeholdt i Tillægsprotokol I. Det har ingen betydning for fastlæggelsen af sådanne personers status, om der indsamles oplysninger om identitet m.v.

Om beskyttelsen af krigsfanger fastslår konventionen bl.a., at krigsfanger altid har ret til respekt for deres person og ære, og at der over for krigsfanger aldrig må anvendes fysisk eller psykisk tortur eller nogen som helst anden form for tvang. Endvidere skal krigsfanger til enhver tid behandles humant og behandles ens, det vil sige, at der gælder et forbud mod diskrimination, dog under iagttagelse af fortrinsbehandling på grund af rang, køn, helbredstilstand, alder eller faglige kvalifikationer. Herudover må krigsfanger kun interneres i rum, der er beliggende på landjorden, og som opfylder alle hygiejniske og sundhedsmæssige krav.

3. Genève-konvention indeholder herudover en lang række yderligere detaljerede regler om behandlingen af krigsfanger, herunder om de fysiske interneringsforhold (bl.a. logi, kost, beklædning, hygiejne og lægebehandling), moralske og psykologiske forhold ved interneringen (bl.a. adgang til religiønsudøvelse, intellektuelle og sportslige aktiviteter, arbejde, ejendele og arbejds løn, brevveksling m.v.) samt om retten til at modtage hjælpeforsyninger.

Personer, der ikke opfylder betingelserne i ovennævnte bestemmelser og dermed ikke er kombattanter, har ved tilbageholdelse ikke krav på status som krigsfanger. Disse personer vil imidlertid være beskyttet af 4. Genève-konvention. Denne konvention fastsætter sammen med visse bestemmelser i Tillægsprotokol I en række regler om beskyttelse af civile personer og civilbefolkningen under væb-

nede konflikter. Disse regler udgør et supplement til Haag-konventionernes almindelige regler om beskyttelse af civilbefolkninger imod virkningerne af fjendtligheder. Dette indebærer bl.a., at personer, der ikke er omfattet af kombattantbegrebet men alligevel deltager i kamphandlinger, nyder beskyttelse i overensstemmelse med reglerne i 4. Genève-konvention samt Tillægsprotokol I.

Artikel 4 i den 4. Genève-konvention fastslår, at konventionens beskyttelse omfatter personer, der i tilfælde af en strid eller besættelse i et givet øjeblik og under en hvilken som helst form, befinder sig i hænderne på en stridende part eller en besættelsesmagt, uden at være knyttet til disse ved statsborgerskab.

Civile nyder omfattende beskyttelse efter den 4. Genève-konvention. Konventionens artikel 27 fastslår, at beskyttede personer under alle forhold har krav på, at deres person, ære, familierettigheder, religiøse overbevisning og religionsudøvelse samt sæder og skikke respekteres. De skal til enhver tid behandles humant og skal beskyttes særligt mod alle voldshandlinger eller trusler herom og mod fornærmelser og offentlighedens nyfigenhed. Beskyttede personer har ifølge konventionen endvidere ret til og skal sikres mulighed for at få kontakt til den Internationale Røde Kors Komité (ICRC) og til nationale Røde Kors eller Røde Halvmåne selskaber i det land, hvor de måtte opholde sig. Herudover må der ikke udøves fysisk eller moralsk tvang mod beskyttede personer, i særdeleshed ikke for at få oplysninger fra dem.

Den humanitære folkeret indeholder i Tillægsprotokol I til Genève-konventionerne en række grundlæggende garantier, som gælder enhver person, der er i en stridende parts varetægt. De omhandlede personer, det vil f.eks. sige personer, der ikke har status af krigsfanger, skal altid behandles humant og sikres retten til personlig integritet, ære, overbevisning og religion. Følgende handlinger, der består i vold mod personers liv, helbred eller fysiske eller mentale velvære, er uden undtagelse forbudt, hvad enten de relateres til civile eller militære myndighedspersoner:

- mord
- tortur af enhver art, fysisk eller mentalt
- korporlig afstraffelse
- lemlæstelse
- krænkelse af den personlige værdighed, herunder bl.a. ved ydmygende og nedværdigende behandling
- gidseltagning
- kollektiv afstraffelse
- trusler om at begå nogen af førnævnte handlinger

Beskyttelsen under de respektive konventioner af henholdsvis tilbageholdte civile, og dermed også personer, der uden at have kombattantstatus deltager i kamphandlinger, og krigsfanger er, som det fremgår, i vid udstrækning sammenlignelig. Kravet om human behandling af tilbageholdte – uanset deres status - fremgår desuden af Genève-konventionernes fælles artikel 3, vedrørende ikke-internationale væbnede konflikter, som i dag opfattes som gældende sædvaneret for alle væbnede konflikter. Denne artikel fastsætter sammen med Tillægsprotokol I en række minimumsstandarder for behandlingen af de beskyttede personer, herunder beskyttelse mod vold mod liv og legeme, i særdeleshed mord under enhver form, lemlæstelse, grusom behandling og tortur samt krænkelser af den personlige værdighed, i særdeleshed ydmygende og nedværdigende behandling.

I relation til overførsel til andre stater fremgår det af artikel 12 i 3. Genève-konvention, at krigsfanger kan overføres til en anden stat, såfremt denne stat har tiltrådt konventionen, og såfremt det vurderes, at denne stat har vilje og evne til at bringe konventionens bestemmelser i anvendelse. En tilsvarende

bestemmelse for overførsel af civile findes i artikel 45 i 4. Genève-konvention. Den stat, der overfører en tilbageholdt, er således folkeretligt forpligtet til at sikre sig, at den stat, til hvilken en tilbageholdt overføres, har både vilje og evne til at bringe konventionens bestemmelser i anvendelse.

Det følger af artikel 12 i 3. Genève-konvention, at den stat, der har overført en tilbageholdt til en anden stat, i sidste ende skal kræve, at den tilbageholdte returneres, hvis den stat, som har modtaget den tilbageholdte, "i nogen vigtig henseende undlader at overholde konventionens bestemmelser".

Afgørende er således, at de pågældende stater har tiltrådt konventionerne og har vilje og evne til at anvende dem. Denne betingelse må anses for opfyldt, selv om de stater, der anvender konventionerne, kan have til dels forskellige opfattelser af visse tvivlsspørgsmål om fortolkningen af konventionerne. Der må dog under alle omstændigheder skulle være grundlag for at antage, at den modtagende stat vil behandle modtagne fanger human og tildele dem de basale rettigheder, i medfør af konventionerne. De til dels forskellige fortolkninger af konventionen, der måtte være, vil således kun kunne angå relativt mindre væsentlige spørgsmål, jf. herved også konventionens artikel 12, stk. 3.

Eksempelvis kan der ikke være tvivl om, at man ikke må overføre krigsfanger eller civile til en anden stat, såfremt der er en konkret grund til at tro, at de pågældende udsættes for tortur, da det som nævnt er forbudt at udsætte såvel kombattanter som civile for tortur i medfør af 3. og 4. Genève-konvention. Dette må anses for en af de vigtigste forpligtelser i medfør af konventionerne. De stridende kan dog i medfør af Genève-konventionerne træffe sådanne kontrol- og sikkerhedsforanstaltninger med hensyn til beskyttede personer, som måtte være påkrævet som følge af den væbnede konflikt.

Mens beskyttelsesniveauet med hensyn til kravet om human behandling for tilbageholdte er ensartet for civile personer (tilbageholdte) og kombattanter (krigsfanger), er der forskel på disse persongruppers rettigheder. Krigsfanger har således særlige rettigheder i forhold til civile tilbageholdte, jfr. ovenfor.

Genève-konventionernes anvendelse i Afghanistan

Fra efteråret 2001, da den amerikansk ledede operation mod Taleban-regimet og Al Qaida blev indledt som reaktion på terrorangrebene den 11. september 2001, og i hvert fald indtil sommeren 2002, pågik en international væbnet konflikt i Afghanistan. De relevante folkeretlige regler, der regulerer de danske styrkers ageren i Afghanistan, herunder tilbageholdelse af personer, er derfor i denne periode den humanitære folkeret, særligt Genève-konventionerne. Det skal bemærkes, at Afghanistan i 2002 ikke havde tiltrådt Tillægsprotokollerne.

Danmark

Det statsretlige grundlag for det danske militære bidrag til Operation Enduring Freedom var beslutningsforslag B37, som blev vedtaget med et bredt flertal i Folketinget den 14. december 2001, og hvorefter "Folketinget meddeler sit samtykke til, at danske militære styrker stilles til rådighed for den amerikansk ledede internationale indsats til bekæmpelse af terrornetværk i Afghanistan". Det fremgik af bemærkningerne til forslaget, at "de militære operationer mod Al Qaida og Taliban-styret ledes af USA's centalkommando", at "de danske militære styrker stilles til rådighed for den amerikansk ledede internationale indsats", samt at regeringen fandt, at Danmark burde "imødekomme anmodningen fra USA om et konkret dansk styrkebidrag". Med vedtagelsen af beslutningsforslaget gav Folketinget sit samtykke til, at danske militære styrker blev stillet til rådighed for den amerikansk ledede internationale indsats til bekæmpelse af terrornetværk i Afghanistan, herunder et styrkebidrag omfattende specialoperationsstyrker på ca. 100 soldater, inklusivt nødvendigt støttepersonel. Det fremgår af bemærkningerne til beslutningsforslaget, at de danske militære styrker vil operere under et robust man-

dat for magtanvendelse, der udover adgang til at anvende magt i selvforsvar, også giver adgang til i fornødent omfang at anvende magt til at gennemføre de pålagte opgaver. Det fremgår endvidere af bemærkningerne til beslutningsforslaget, at hjemmelen for magtanvendelse til bekæmpelse af terror-netværk i Afghanistan er FN-pagtens artikel 51 om selvforsvar, som bekræftet af FN's Sikkerhedsråd i resolutionerne 1368 af 12. september 2001 og 1373 af 28. september 2001.

I forbindelse med Folketingets behandling af beslutningsforslaget redegjorde regeringen for sin holdning til spørgsmålet om anvendelsen af den humanitære folkeret i forbindelse med den militære operation i Afghanistan. Regeringen fastslog således i to svar¹ til Forsvarsudvalget vedr. dansk persons juridiske status, herunder forhold ved evt. tilfangetagelse, bl.a.: *"For så vidt angår Afghanistan vil det folkeretlige kompleks af normer til regulering af væbnede konflikter og beskyttelse af konflikts ofre, herunder 3. Genève-konvention om behandling af krigsfanger, finde anvendelse"* og *"Hele det folkeretlige kompleks af normer til regulering af væbnede konflikter og beskyttelse af konflikts ofre (tilfangetagne modstandere, de syge og sårede samt civilbefolkningen) aktiveres, så snart en væbnet konflikt er en realitet – uanset konfliktens baggrund. Det afgørende er, at parterne i en sådan konflikt lever op til de regler og sædvaner, der er udviklet med henblik på især at begrænse de lidelser, der er forbundet med militær magtudøvelse."*

I den aktuelle situation gælder, at dem, der deltager i den amerikansk ledede indsats i Afghanistan, selvagt er omfattet af – og skal overholde - de gældende regler for væbnede konflikter. Endvidere gælder, at danske såvel som andre kombattanter er beskyttet af Genève-konventionerne."

Som det fremgår, var det danske militære bidrag underlagt den humanitære folkeret, og bl.a. Genève-konventionernes regler om overladelse af tilbageholdte var gældende.

Dette har konkret fundet udtryk i det magtanvendelsesdirektiv², som lå til grund for de danske specialoperationsstyrkers indsats i Afghanistan.

Det danske specialoperationsstyrkebidrag indgik – som beskrevet i B37 – i den amerikansk ledede indsats og var som sådan afgivet til amerikansk operativ kontrol i indsættelsesområdet. Dette giver det amerikanske hovedkvarter retten til at anvise de danske styrker opgaver og lede dem under udførelsen af opgaverne, inden for rammen af det nationale mandat, som de danske styrker er udsendt med. Dette ændrer ikke på, at forsvarschefen til stadighed opretholder fuld national kommando.

Dette samt øvrige kommando- og kontrolforhold fremgår af Forsvarskommandoens direktiv i forbindelse med danske specialoperationsstyrkers deltagelse i operation "Enduring Freedom", dateret 4. januar 2002.

Specialoperationsstyrkebidragets opgaver var fastlagt i direktivet og omfattede deltagelse i bekæmpelsen af Talebanstyret og Al Qaida bevægelsen, herunder at kunne indgå i alle dele af koalitionsoperationer. Det vil sige, at specialoperationsstyrkebidraget bl.a. kunne indsættes aktivt med henblik på f.eks. tilbageholdelse af relevante personer.

Chefen for Hærens Operative Kommandos Instruks for Chefen for Task Group Ferret i Afghanistan dateret 6. januar 2002 fastlagde endvidere de nærmere forhold omkring rapportering. Det fremgik, at

¹ Spørgsmål 13 og spørgsmål 48 i Forsvarsudvalgets betænkning.

² Forsvarskommandoens fortrolige Direktiv til Hærens Operative Kommando vedrørende magtanvendelse under Operation Enduring Freedom af 24. januar 2002.

specialoperationsstyrkebidraget blev pålagt at gennemføre daglige rapporteringer, der som minimum skulle indeholde oplysning om situationen, gennemførte og planlagte opgaver, samt logistiske forhold. Endvidere blev styrkechefen pålagt at rapportere, når særlige operative begivenheder foregik, og hvis der forekom en særlig hændelse, jf. forsvarets generelle bestemmelser herom.

Spørgsmålet om muligheden for at kunne overlade tilbageholdte til USA blev overvejet i medio januar 2002. Forsvarsministeriet meddelte efter drøftelse med Udenrigsministeriet Forsvarskommandoen, at tilbageholdte, som kom i dansk varetægt, ville kunne overlades til amerikanske styrker, idet Danmark havde tillid til, at USA ville overholde sine forpligtelser.

Forsvarskommandoen implementerede og autoriserede ved magtanvendelsesdirektiv for Task Group Ferret af 24. januar 2002 de af USA udfærdigede "rules of engagement" for Operation Enduring Freedom på tidspunktet for den danske specialstyrkeoperationsstyrkes indsættelse i Afghanistan med de modifikationer, der følger af nationale regler.

Af Forsvarskommandoens direktiv fremgår også forhold vedr. status og behandling af tilfangetagne. Det fremgår, at:

"Kombattanter har ret til status som krigsfanger. Såfremt tilfangetagne hævder at være berettiget til krigsfangestatus, eller såfremt omstændigheder tyder på, at en sådan status er berettiget, skal den tilbageholdte behandles som krigsfange indtil videre." Det fremgår, at dette fx kan være, fordi han bærer uniform, våben synligt eller på anden måde synligt adskiller sig fra den lokale befolkning.

Endvidere anføres det, at

"Danmark er ansvarlig for, at alt tilbageholdt personel behandles humant, herunder personel med ret til krigsfangestatus. Krigsfanger skal øjeblikkeligt evakueres fra kamppladsen og bringes i sikkerhed." Det fremgår endvidere, at styrken kan tilbageholde civile, der forhindrer opgaveløsningen, eller såfremt de besidder en information, der er vigtig for opgaveløsningen. Sådanne civile kan under fornøden beskyttelse og efter tilladelse fra chefen for det danske specialoperationsstyrkebidrag overlades foresatte myndigheder – i dette tilfælde den amerikanske militære ledelse på stedet - med henblik på afhøring. Dog kan sådanne civile ikke overlades, hvor der er konkret grund til at frygte, at der ikke vil finde en sådan human behandling sted.

Hærens Operative Kommandos direktiv for Task Group Ferret vedrørende magtanvendelse under operation Enduring Freedom dateret 31. januar 2002 implementerer Forsvarskommandoens magtanvendelsesdirektiv af 24. januar 2002, herunder autorisation til at overlade tilbageholdte til foresatte myndigheder. Udover de i dette direktiv fastsatte bestemmelser om overladelse af tilbageholdte, pålægges specialoperationsstyrkebidraget at sikre sig tilbageholdte personers identitet ved hjælp af identitetspapirer, fotografering og/eller fingeraftryk forud for en eventuel overladelse til foresatte myndigheder.

I forbindelse med Folketingets behandling af B37 blev regeringen spurgt, om regeringen kunne "garantere, at Danmark ikke udleverer eventuelle krigsfanger til lande, hvor de risikerer tortur eller dødsstraf?". Regeringen svarede, "Ja, for så vidt de pågældende befinder sig på et område,

*hvor Danmark udøver jurisdiktion*³. Det bemærkes, at regeringen på tidspunktet for behandlingen af beslutningsforslaget ikke kunne tage stilling til, hvorvidt man ville kunne komme i en situation i forbindelse med de danske specialoperationsstyrkers udsendelse, hvor der ville blive tale om udøvelse af jurisdiktion.

USA

USA har tiltrådt de fire Genève-konventioner fra 1949. USA har ikke tiltrådt de to Tillægsprotokoller fra 1977 om beskyttelse af ofre i henholdsvis internationale og ikke-internationale væbnede konflikter, som indeholder en udbygning af bl.a. reglerne for beskyttelse af tilbageholdte.

Det er den grundlæggende amerikanske retsopfattelse, at de amerikanske væbnede styrker er forpligtet af reglerne i den humanitære folkeret under en væbnet konflikt. Dette indebærer bl.a., at overtrædelser af reglerne i Haager- og Genève-konventionerne og i den folkeretlige sædvaneret, herunder forbuddet mod tortur, er krigsforbrydelser, som er strafbare i medfør af den relevante amerikanske lovgivning⁴. Danske myndigheder har ingen oplysninger, som viser eller antyder, at denne grundlæggende retsopfattelse ikke var gældende i forbindelse med den væbnede konflikt i Afghanistan. Det forhold, at man fra amerikansk side, jf. nedenfor, fandt det nødvendigt at tage stilling til, hvordan dele af den humanitære folkeret konkret fandt anvendelse i Afghanistan, bekræfter tværtimod, at den humanitære folkeret efter amerikansk opfattelse fandt anvendelse i den situation.

Spørgsmålet om, hvorvidt USA grundlæggende opfattede sig selv som forpligtet af den humanitære folkeret under den væbnede konflikt i Afghanistan, må således holdes adskilt fra spørgsmålet om, hvordan de konkrete regler fandt anvendelse i forhold til tilbageholdte fra Al Qaida og Taleban. For så vidt angår dette spørgsmål om USA's anvendelse af Genève-konventionerne med hensyn til status og behandling af tilfangetagne viste udtalelser i januar 2002 fra den amerikanske administration m.v., at USA ikke på dette tidspunkt havde en endelig juridisk holdning til status for de tilbageholdte.

USA blev i forbindelse med overførelsen til Guantanamo-basen og tilbageholdelsen af tilfangetagne fra Al Qaida og Taleban medio januar udsat for kritik i såvel dansk som udenlandsk presse samt fra menneskerettighedsorganisationer. Ifølge pressen nægtede USA at give de tilfangetagne formel status som krigsfanger i henhold til den humanitære folkeret.

Den danske ambassade i Washington oplyste ved mail af 15. januar 2002, at USA fortsat ikke havde afklaret, hvilken status de tilbageholdte ville opnå. Det oplystes samtidig, at forsvarsminister Rumsfeld havde brugt udtrykket "unlawful combattants". Man brugte bevidst ikke udtrykket krigsfanger. Ambassaden havde dog i State Department fået oplyst, "... at "detainees" afgjort vil blive behandlet i overensstemmelse med Genève-konventionen."

På den baggrund udarbejdede Udenrigsministeriet et dokument den 18. januar 2002 om "USA's behandling af "internerede" fra Al Qaida og Taleban", som bl.a. indeholdt oplysninger fra ambassaden i

³ Spørgsmål 46 i Forsvarsudvalgets betænkning

⁴ The Uniform Code of Military Justice fra 1956 var således gældende for de amerikanske styrker i Afghanistan. Ifølge denne er bl.a. mishandling, vold og drab strafbart. Opmærksomheden henledes endvidere på USA's anden periodiske rapport fra maj 2005 til FN's Torturkomité. Ifølge rapporten var der på det tidspunkt gennemført 29 undersøgelser af påstande om mishandling af tilbageholdte i Afghanistan. Herunder var de 21 underbyggede og én uunderbygget. Syv af disse påstande var fortsat under efterforskning. Pr. 1. oktober 2005 var 11 sager om mishandling ført til strafferetlige og/eller disciplinære sanktioner.

Washington om "... at "detainees" afgjort vil blive behandlet i overensstemmelse med Genève-konventionen."

Det bemærkes, at indberetningsvirksomheden fra ambassaden i Washington i januar-februar 2002 om status for tilbageholdte i Afghanistan-konflikten havde fokus på de tilbageholdte i Guantanamo på grund af sagen om den danske Guantanamo-fange. På daværende tidspunkt var der ikke efter dansk opfattelse grundlag for at fastslå, at den amerikanske anvendelse af Guantanamo-basen i forbindelse med den væbnede konflikt i Afghanistan stred mod USA's internationale forpligtelser.

Ambassaden i Washington indberettede den 23. januar 2002 om forsvarsminister Rumsfelds udtalelser vedrørende behandlingen af tilbageholdte i amerikansk varetægt. Heraf fremgår, at den amerikanske forsvarsminister lagde stor vægt på at udbrede kendskabet til, at fangerne behandles i overensstemmelse med humanitær folkeret. Rumsfeld havde mere præcist bl.a. forklaret det således:

"... under the Geneva Convention, an unlawful combatant is entitled to humane treatment. Therefore, whatever one may conclude as to how the Geneva Convention may or may not apply, The United States is treating them – all detainees – consistently with the principles of the Geneva Convention. They are being treated humanely".

Den 7. februar 2002 fastlagde den amerikanske præsident i et internt memorandum amerikansk politik med hensyn til, i hvilket omfang 3. Genève-konvention om krigsfanger fandt anvendelse i relation til behandling af tilbageholdte, som tilhørte Al Qaida og Taleban, jfr. overskriften "Humane Treatment of Al Qaida and Taleban Detainees". Det fremgår af afsnit 1 i nævnte memorandum, at det alene vedrører 3. Genève-konvention i relation til Al Qaida og Taleban, og at det derfor ikke vedrørte anvendelsen af de øvrige regler i den humanitære folkeret, herunder den 4. Genève-konvention om behandling af civile.

Dokumentet indeholder konklusionerne fra en juridisk analyse om anvendelsen af Genève-konventionerne. Det fremgår af dokumentet, at præsidenten havde besluttet, at 3. Genève-konvention ikke fandt anvendelse i relation til Al Qaida, allerede fordi Al Qaida som en ikke-statslig aktør ikke var part i konventionerne. Derimod fandt 3. Genève-konvention anvendelse i relation til Taleban, da Afghanistan som stat havde tiltrådt Genève-konventionerne. Hverken Taleban eller Al Qaida havde ret til krigsfangestatus, da førstnævnte ikke opfyldte betingelserne i artikel 4 i 3. Genève-konvention, og da Genève-konventionerne ikke fandt anvendelse i relation til sidstnævnte. Ligeledes fastslås det, at fælles artikel 3 i Genève-konventionerne ikke finder anvendelse i forhold til Taleban og Al Qaida-tilbageholdte, da denne bestemmelse vedrører ikke-internationale væbnede konflikter⁵.

Selvom USA således ikke finder, at man juridisk er forpligtet til at yde tilbageholdte fra Al Qaida og Taleban status som krigsfanger, besluttes det, at den amerikanske politik skal være at de pågældende skal behandles humant og, i det omfang det er hensigtsmæssigt og i overensstemmelse med militær nødvendighed, på en måde, der stemmer overens med principperne i Genève-konventionerne.

Det fremgår således af ovennævnte memorandum:

"United States Armed forces shall continue to treat detainees humanely and, to the extent appropriate and consistent with military necessity, in a manner consistent with the principles of Geneva."

⁵ Den amerikanske højesteret har i Hamdan-dommen fra 2006 fastslået, at fælles artikel 3 efter rettens opfattelse finder anvendelse i denne sammenhæng.

Det fastslås endelig i papiret, at den amerikanske udenrigsminister anmodes om at kommunikere memorandumets beslutninger til allierede og andre lande og internationale organisationer.

Det bemærkes, at ovennævnte memorandum af 7. februar 2002 aldrig er blevet modtaget fra de amerikanske myndigheder ad officielle kanaler. Regeringen er først kommet i besiddelse af memorandumet, efter de danske specialoperationsstyrker afsluttede deres indsats i Afghanistan.

Ambassaden i Washington indberettede imidlertid den 7. februar 2002: "Det Hvide Hus annoncerede i dag, at præsident Bush har vurderet, at Genève-konventionen finder anvendelse i forhold til de tilfangetagne, der tilhører Taleban. Dette gælder ikke Al Qaida-fanger, selvom det understreges, at begge typer fanger vil blive behandlet i overensstemmelse med konventionens principper. Under henvisning til Genève-konventionens artikel 4 vil Taleban-fangerne imidlertid ikke komme i betragtning til POW-status".

Den 11. februar 2002 indsendte ambassaden to dokumenter om status for fangerne på Guantanamo-lejren. Der er tale om et fact sheet samt en presseerklæring. De to papirer blev overgivet til ambassaden af en embedsmand i State Department med ansvar for Danmark, der tillige havde instruktion om telefonisk at oplæse en række punkter, der svarede til Det Hvide Hus' pressekonference den 7. februar.

I fact sheet'et gengives hovedindholdet af præsidentens memorandum af 7. februar 2002, herunder den humane behandling af tilbageholdte samt status for tilbageholdte medlemmer af Al Qaida og Taleban i forhold til Genève-konventionen. Det fremgår endvidere, at selvom de tilbageholdte ikke er berettiget til krigsfangerrettigheder, vil de ikke desto mindre blive indrømmet en række af disse rettigheder. Det fremgår klart af dokumentet, at de tilbageholdte ikke vil blive udsat for fysiske eller psykiske overgreb eller nedværdigende behandling.⁶

Afslutningsvist bemærkes, at de amerikanske styrkers opbygning og brug af basen på Guantanamo har gennemgået en løbende udvikling siden 2001. Det samme har vurderingen heraf, både fra amerikansk side og fra eksempelvis ICRC. I første halvår af 2002 bestod en væbnet konflikt i Afghanistan med deltagelse af blandt andre USA og Danmark. Den danske regering havde ikke i februar 2002 oplysninger om, at fanger på basen ville blive tilbageholdt ud over den væbnede konflikt, eller at der på basen foregik aktiviteter i strid med folkeretten.

Folkeretlig vurdering

På ovenstående grundlag var det i fuld overensstemmelse med Danmarks internationale forpligtelser og beslutningsforslag B37 at overlade tilbageholdte personer til de amerikanske styrker i foråret 2002.

⁶ "- Even though the detainees are not entitled to POW privileges, they will be provided many POW privileges as a matter of policy."

"- POW Privileges the Detainees will not receive. The detainees will receive much of the treatment normally afforded to POWs by the Third Geneva Convention. However, the detainees will not receive some of the specific privileges afforded to POWs, including: -- access to a canteen to purchase food, soap, and tobacco -- a monthly advance of pay -- the ability to have and consult personal financial accounts -- the ability to receive scientific equipment, musical instruments, or sports outfits."

"- The detainees will not be subject to physical or mental abuse or cruel treatment".

Af såvel præsidentens memorandum af 7. februar 2002 som det omtalte factsheet fremgår, at: "United States Armed forces shall continue to treat detainees humanely and, to the extent appropriate and consistent with military necessity, in a manner consistent with the principles of Geneva."

Det var og er regeringens vurdering, at det pågældende afsnit i præsidentens memorandum – som gentages i fact sheet af 7. februar 2002 – for det første autoritativt fastslår, at alle tilbageholdte uanset juridisk status skal sikres human behandling, herunder beskyttelse mod tortur og anden mishandling. Ved vurderingen heraf har regeringen lagt særlig vægt på, at det udtrykkeligt i fact sheet'et fremhæves, at "the detainees will not be subjected to physical or mental abuse or cruel treatment".

For det andet tilkendegives, at man fra amerikansk side, i det omfang det er muligt og i overensstemmelse med militær nødvendighed, yderligere vil tildele tilbageholdte særlige rettigheder, der tilkommer krigsfanger i medfør af 3. Genève-konvention, selv om de tilbageholdte i henhold til den amerikanske fortolkning af konventionen ikke juridisk er berettiget hertil. Som nævnt ovenfor opregnes i fact sheet'et en række rettigheder, som ikke vil blive givet, herunder adgang til at købe mad, sæbe og tobak, månedlig forudbetaling af løn, adgang til at have en bankkonto etc. Henvisningen til "i det omfang det er muligt og i overensstemmelse med militær nødvendighed" i det pågældende afsnit i præsidentens memorandum retter sig mod de tilbageholdtes rettigheder og indebærer ikke en indskrænkning i de tilbageholdtes ret til en human behandling.

Det skal fremhæves, at det tillige fremgår af fact sheet'et, at ICRC havde besøgt og fortsat ville have adgang til at besøge de tilbageholdte. Dermed var også det vigtigste kontrolinstrument i den humanitære folkeret fuldt ud inddraget. Sammen med andre tilkendegivelser fra ICRC indgik dette i regeringens samlede overvejelser, herunder ICRC's pressemeddelelse den 9. februar 2002, hvori ICRC hilste det velkomment, at USA har bekræftet, at 3. Genève-konvention fandt anvendelse i Afghanistan. ICRC noterede, at USA både historisk og aktuelt havde vist sin respekt og støtte for ICRC, og at ICRC har fået adgang til alle tilbageholdte i Guantanamolejren og Afghanistan i overensstemmelse med organisationens mandat.

Den beskrevne amerikanske retsopfattelse indebar således for det første, at USA ville anvende den humanitære folkeret, herunder 3. Genève-konvention, i Afghanistan. For så vidt angår det forhold, at den amerikanske retsopfattelse indebar, at Al Qaida og Taleban ikke kunne få status som krigsfanger, bemærkes dernæst, at denne fortolkning af konventionen - uanset at den kunne give anledning til nogen tvivl – ikke indebar afvigelser i forhold til de tilbageholdtes rettigheder af en så vigtig karakter, at man fra dansk side af den grund ikke kunne overlade tilbageholdte personer til de amerikanske styrker. Det var i den forbindelse også væsentligt, at tilbageholdte – uanset deres status – ville blive behandlet humant og som udgangspunkt ville være beskyttet på det niveau, der følger af principperne i den 3. Genève-konvention.

Sammenfattende indebar den amerikanske retsopfattelse således som minimum, at alle tilbageholdte ville blive behandlet humant og dermed ikke ville blive udsat for tortur eller anden mishandling. Det er i den sammenhæng væsentligt at fremhæve, at de amerikanske tilkendegivelser i ovennævnte memorandum og fact sheet ikke var udtryk for, at USA mente, at Genève-konventionerne og den øvrige humanitære folkeret ikke fandt anvendelse på konflikten i Afghanistan. Det var derimod en tilkendegivelse af den amerikanske *fortolkning* af anvendelsesområdet for den 3. Genève-konvention og konventionens kombattantbegreb.

Den amerikanske regerings tilkendegivelser om anvendelsen af Genève-konventionerne, herunder om beskyttelsen af tilbageholdte, gav således ikke regeringen anledning til at betvivle, at fortsat dansk deltagelse i den amerikansk ledede militære operation i Afghanistan var forenelig med Danmarks folkeretlige forpligtelser og det i B37 indeholdte folketingssamtykke. Ej heller var der anledning

til at betvivle, at overladelsen af tilbageholdte til de amerikanske styrker i Afghanistan ville være forenelig med Danmarks folkeretlige forpligtelser i henhold til den humanitære folkeret. Dette fastholdt regeringen også konsekvent i forbindelse med drøftelserne i Folketinget.

Endelig kan det oplyses, at udmeldingerne fra den amerikanske administration affødte en omfattende debat såvel i USA som i Danmark, særligt i ugerne omkring udstedelsen af præsidentens memorandum af 7. februar 2002. Endvidere henledte bl.a. FN's generalsekretær opmærksomheden på problemstillingen. Emnet var også genstand for debat i Folketinget herunder i forbindelse med statsministerens og udenrigsministerens besvarelser i Folketinget, herunder spørgsmål nr. US 24 besvaret 22. januar 2002 og §20 spørgsmålene nummer S541 og S542 besvaret den 30. januar 2002.

I forbindelse med dokumentarfilmen er det blevet gjort gældende, at danske styrkers overladelse af tilbageholdte til amerikansk varetægt er i modstrid med den ovenfor omtalte besvarelse af spørgsmål 46 om tortur og dødsstraf i Forsvarsudvalgets betænkning vedrørende B37, idet USA havde og har dødsstraf. Det fremgik imidlertid af den nævnte besvarelse, at regeringen garanterede, at eventuelle krigsfanger, som befinder sig på et område, hvor Danmark udøver jurisdiktion ikke ville blive udleveret til lande, hvor de risikerer tortur eller dødsstraf.

De danske specialoperationsstyrker havde på intet tidspunkt en sådan effektiv kontrol med dele af Afghanistans territorium, at der kan siges at være etableret en situation, hvor Danmark udøvede jurisdiktion.

Hertil kommer i relation til de 31 personer, som blev tilbageholdt i Afghanistan den 17. marts 2002, at operationen foregik under amerikansk kommando og kontrol. De danske specialstyrker indgik i en amerikansk ledet operation, hvor de opererede i små enheder (5-12 soldater) i en fuldstændig integreret struktur med amerikanerne. De danske styrkers opgave var bl.a. informationsindhentning og nedkæmpelse af medlemmer af Taleban og Al Qaida, mens amerikanske enheder tillige forestod afhøring og drift af tilbageholdelsesfaciliteter. Under de nævnte omstændigheder var der i forbindelse med, at de danske styrker foretog en helt kortvarig tilbageholdelse i operationsområdet af de 31 personer i forbindelse med operationen den 17. marts 2002 ikke tale om selvstændig dansk jurisdiktion i forhold til de pågældende..

3. FAKTISKE FORHOLD I FORBINDELSE MED UDSENDELSEN AF DET DANSKE SPECIAL-OPERATIONSSTYRKEBIDRAG TIL OPERATION ENDURING FREEDOM.

Det danske specialoperationsstyrkebidrag, bestående af ca. 100 specialoperationsstyrker, blev udsendt primo januar 2002, og blev hjemtaget primo juni 2002. Første operative indsættelse fandt sted den 13. februar 2002.

Den 13. februar 2002 blev der tilbageholdt 3 mænd. Opgaven var at finde og tilfangetage en forhenværende minister i Taleban-regeringen, mullah Khairullah.

Den 13. februar 2002 kl. 1230Z fremkom der informationer om, at mullah Khairullah var på vej ud af Afghanistan. Operationen blev gennemført med en dansk specialoperationsstyrke 13. februar 2002 kl. 1500Z og blev støttet af amerikanske helikoptere og radiopersonel. Kl. 1620Z observeredes et køretøj, som efterfølgende blev standset. Køretøjet indeholdt tre mænd og en dreng. Køretøjet blev undersøgt, og personerne blev udspurgt på stedet. Det blev vurderet, at to af de voksne var suspekte. På baggrund af omstændighederne beordredes det fra det amerikanske operationscenter på Kandahar Airfield til den danske fører på stedet, at mændene skulle udspørges, og de blev alle tre ført til

udspørgning hos amerikanerne i lejren i Kandahar med henblik på at fastslå deres identitet. Der blev taget foto af de tre tilbageholdte. Der blev ikke løst skud under aktionen. Derudover blev drengen taget med, idet han ikke kunne efterlades alene i ørkenen. Han blev efterfølgende passet i den danske del af lejren (Camp Mjølner), herunder givet mad og drikke. Kl. 1930Z blev det endeligt fastslået, at mullah Khairullah ikke var blandt de tre mænd, og de modtog vand og rationer, hvorefter mændene og drengen under eskorte, blev fløjet retur til deres køretøj og frigivet på stedet af de danske soldater.

Den 17. marts 2002 blev der tilbageholdt 31 mænd. Opgaven var her at tilbageholde et ledende Taleban-medlem og hans følge, der blev vurderet til at omfatte 5–8 mand.

Styrken, der skulle gennemføre operationen, blev ledet af en amerikansk Ground Force Commander, som var den ansvarlige chef på stedet. Der indgik to danske og to amerikanske patruljer. De amerikanske patruljer skulle tage det mål, hvor den hovedmistænkte blev vurderet at opholde sig, mens de danske patruljer skulle sikre et område med en koranskole, hvor der kunne opholde sig Taleban sympatisører.

Operationen fandt sted ca. 50 km vest for Kandahar og blev iværksat 17. marts ca. kl. 2200Z. Det viste sig, at der ikke var mistænkte i det mål, amerikanerne gik mod, mens der i det mål, danskerne var tildelt, skolen, opholdt sig 31 mænd, der sov med deres våben inden for rækkevidde. Operationen blev gennemført hurtigt og uden at løse skud. De 31 blev ført ud af bygningen og siden bevogtet langs husmuren. Der blev beslaglagt håndvåben, raketstyr, granater, samt magasiner og ammunition. Udspørgen på stedet gav anledning til forskellige, modstridende forklaringer fra de tilbageholdte enkeltpersoner. Den amerikanske fører af operationen på stedet besluttede, at samtlige 31 skulle bringes til lejren på Kandahar Airfield under mistanke for at tilhøre eller sympatisere med Taleban.

Den amerikanske leder søgte at rekvirere helikopter til afhentning af de tilbageholdte, men fik afslag på anmodningen. Det blev i stedet besluttet at transportere dem til lejren på Kandahar Airfield på biler. De tilbageholdte blev løftet med strips på hænderne, men uden hætte, op på ladet af køretøjerne af de danske og amerikanske soldater. Transporten til lejren varede 1½ time. Styrken returnerede til lejren på Kandahar Airfield 18. marts 2002 kl. ca. 0300Z. Ved indkørslen til lejren fik de tilbageholdte hætte over hovedet, så de ikke kunne se lejrens sikkerhedsforanstaltninger. De tilbageholdte blev inde i lejren løftet ned af køretøjerne og derefter overladt til amerikanerne i Detention Centre Kandahar. De pågældende samt beslaglagt materiel og udrustning blev efter endt udspørgen hos amerikanerne, jf. situationsrapporten, rapporteret frigivet 19. marts 2002, idet de ikke fandtes at tilhøre eller sympatisere med Taleban, men derimod tilhørte en – over for den amerikansk ledede koalitions-samarbejdsvenlig fraktion.

Der er afgivet forskellige oplysninger fra chefen for Task Group Ferret og den danske leder af patruljen, om, og i hvilket omfang, den danske specialoperationsstyrke har gennemført registrering af de tilbageholdte afghanere inden overladelsen til amerikanerne.

Den danske leder af den indsatte enhed har oplyst, at antallet af afghanere i huset var langt større end forventet, hvorfor der ikke var materiel nok til at gennemføre så mange registreringer efter den normale registreringspraksis. Den danske leder besluttede på denne baggrund ikke at iværksætte registrering.

Derimod oplyste chefen for Task Group Ferret, der ikke selv deltog i operationen, under et interview i forbindelse med et arrangement ved Jægerkorpset den 7. september 2005, at de tilbageholdte blev registreret. Han udtalte sig alene ud fra sit kendskab til de gældende standardprocedurer. Han var ikke til stede, da operationen blev gennemført, men antog at proceduren var fulgt. Han har efterfølgende oplyst, at han ikke var bekendt med de faktiske forhold, herunder at der ikke blev foretaget registrering.

Forsvarskommandoen har på denne baggrund måttet konkludere, at der ikke er gennemført registrering af de tilbageholdte, som der burde, og at der i konsekvens heraf aldrig har været et dansk register fra denne operation.

De 31 tilbageholdte viste sig, efter udspørgen ved de amerikanske styrker i lejren i Kandahar, at være venligtsindede bevæbnede afghanere, der alle blev frigivet efter kort tid. Det kan i den forbindelse konstateres, at der eksisterer forskellige oplysninger for så vidt angår længden af tilbageholdelsen af de pågældende. Det fremgår således af de af den danske styrke hjemsendte situationsrapporter, at de 31 tilbageholdte blev rapporteret frigivet efter en dag. Denne oplysning er lagt til grund ved forsvarsministerens supplerende besvarelse af § 20 S 3926 af 19. januar 2006 til Folketingets Forsvarsudvalg. Af Pentagons brev af 17. maj 2006 til Forsvarsministeriet – oversendt til Det Udenrigspolitiske Nævn og Folketingets Forsvarsudvalg den 24. maj 2006 – fremgår, at de 31 tilbageholdte blev frigivet 48-72 timer efter modtagelsen i den amerikanske lejr. Uden at den præcise længde af tilbageholdelsen dermed kan fastslås med sikkerhed, kan det imidlertid på ovenstående baggrund konstateres, at de 31 tilbageholdte blev frigivet i Afghanistan efter kort tid.

Udover disse to episoder er der i enkelte tilfælde sket kortvarig tilbageholdelse af personer på stedet. Episoderne er opstået, hvor de danske soldater under indsættelse er blevet opdaget på deres observationspost af lokale afghanere (såsom fårehyrder), der normalt færdes i området. Tilbageholdelsen blev foretaget for at sikre, at de lokale ikke afslørede de danske soldaters tilstedeværelse og dermed udsatte dem for risiko for angreb. Af sikkerhedsmæssige årsager kunne de danske soldater normalt kun bevæge sig i mørke for at skjule deres bevægelser. De tilbageholdte blev ikke flyttet fra det sted, hvor de blev tilbageholdt, og blev frigivet efter mørkets frembrud, hvorefter de danske soldater skiftede position eller returnerede til lejren. De tilbageholdte har således ikke været overladt til amerikansk varetægt.

Det bemærkes i forlængelse heraf, at en amerikansk forhørsleder (Chris Hogan) i dokumentarfilmen udtaler, at danske soldater ved 5-6 lejligheder skulle have overladt tilbageholdte til amerikansk varetægt. En gennemgang af situationsrapporterne for hele perioden, hvor det danske specialoperationsstyrkebidrag var udsendt, viser at der kun er overladt tilbageholdte personer i de to tidligere omtalte tilfælde. På det grundlag må det afvises, at der har været tale om yderligere tilfælde af overladelse.

Det bemærkes for god ordens skyld, at Forsvarsministeriet i et notat af 13. september 2005 til Forsvarsudvalget og Det Udenrigspolitiske Nævn om Genève-konventionernes sondring mellem krigsfanger og tilbageholdte bl.a. har anført: "I forbindelse med besvarelsen af S 3926 har Forsvarskommandoen oplyst, at man ikke har taget krigsfanger. Med andre ord er det vurderet (på stedet), at de pågældende personer ikke opfyldte de konventionsbestemte krav for at kunne anses som krigsfange, f.eks. at de 34 tilbageholdte personer var medlemmer af en af de stridende parters væbnede styrker".

I notatet sigtes der til begge operationer, hvor danske specialoperationsstyrker tilbageholdte personer. Som det fremgår, har Forsvarskommandoen oplyst at der ikke er taget krigsfanger i Afghanistan. Alene på den baggrund er det i notatet lagt til grund, at der på stedet måtte være foretaget en vurdering af de pågældende personers status.

Imidlertid ses det hverken at fremgå af situationsrapporterne fra den 13. februar eller 19. marts 2002 fra operationerne, hvor de 34 blev tilbageholdt, eller af andre dokumenter, hvorvidt de pågældende danske styrker i de konkrete situationer tog stilling til de tilbageholdtes status. Det kan af situationsrapporterne konstateres, at der på tidspunktet for tilbageholdelserne var tvivl om de pågældendes status, hvorefter de i henhold til magtanvendelsesdirektivet for styrken skulle behandles som krigsfanger. På baggrund af udspørgen fra amerikansk side blev de pågældendes status fastlagt, idet der var tale om venligtsindede afghanere, som herefter blev løsladt. De fik således ikke status som krigsfanger.

Med hensyn til operationen den 17. marts 2002 og tilbageholdelsen af de 31 personer er spørgsmålet om en forbindelse til et møde den 21. marts 2002 mellem statsministeren og blandt andre den daværende forsvarsminister, den daværende chef for Forsvarets Efterretningstjeneste samt den daværende chef for Forsvarsstaben, nu forsvarschef, general Jesper Helsø blevet rejst. Der findes ingen officielle optegnelser fra mødet, men general Jesper Helsø har oplyst, at det pågældende møde var en generel orientering af statsministeren om forsvarets internationale operationer, herunder bl.a. Afghanistan, forud for ministerens rejse til USA den 24. – 27. marts 2002. Der blev ikke drøftet spørgsmål vedrørende tilbageholdte i Afghanistan.

Sammenfattende kan det konkluderes, at de danske styrker tilbageholdt og overlod i alt 34 personer til amerikanerne i forbindelse med to operationer – 13. februar og 17. marts 2002. Alle personer tilbageholdt af de danske specialoperationsstyrker blev efterfølgende løsladt i Afghanistan. Det kan samtidig fastslås, at der ikke er grundlag for de fremsatte påstande om, at der skulle være overladt yderligere tilbageholdte til amerikansk varetægt. Det kan endelig konkluderes, at ingen personer tilbageholdt af det danske specialoperationsstyrkebidrag på noget tidspunkt fik status som krigsfanger. Det bemærkes i øvrigt, at spørgsmålet om de tilbageholdtes juridiske status ingen betydning havde for den beskyttelse mod tortur og anden umenneskelig eller nedværdigende behandling, som de pågældende havde krav på efter den humanitære folkeret.

Undersøgelser af påstande om overgreb på og overførsel af personer tilbageholdt af danske styrker til Guantanamo

I dokumentarfilmen fremføres en række påstande om, at regeringen i foråret 2002 burde have vidst, at der forekom mishandlinger af tilbageholdte i amerikansk varetægt i Afghanistan, herunder af personer tilbageholdt af danske styrker, samt at sådanne personer kunne være endt på Guantanamo.

Påstandene om mishandling synes primært baseret på en artikel i Associated Press fra den 23. marts 2002 samt omtale i rapporter fra Amnesty International foråret 2003 og Human Rights Watch foråret 2004. Formuleringerne disse tre steder tyder på, at oplysningerne stammer fra én og samme kilde. Oplysninger om tilbageholdelsen og overgivelsen af de 31 tilbageholdte ses første gang at være tilgået regeringen i april 2004.

I dokumentarfilmen fremvises en række tekstblokke, som angiveligt skulle indeholde udsagn fra uanavngivne personer fra det danske specialoperationsstyrkebidrag. Citaterne er korte, og der rede-

gøres ikke nærmere for, i hvilken sammenhæng de er fremkommet. De citerede påstande om kritiske forhold, der fremgår af de pågældende udsagn, har regeringen ikke kunnet forholde sig til allerede, fordi regeringen ikke har yderligere oplysninger herom.

I dokumentarudsendelsen forevises endvidere klip med afghanere, som angiveligt skulle have været udsat for overgreb i amerikansk varetægt. De oplyser, at de blev hårdhændet behandlet i den amerikanske fangelejr. Regeringen har ingen dokumentation, som kan be- eller afkræfte, hvorvidt der måtte være en forbindelse mellem disse personer og de danske specialoperationsstyrkers tilbageholdelse af 31 afghanere.

I forbindelse med det tidligere omtalte interview den 7. september 2005 konfronteres chefen for det danske specialoperationsstyrkebidrag med indholdet af artiklen fra Associated Press fra den 23. marts 2002. Under interviewet fremsatte journalisten påstande om 1) at danske styrker havde foretaget tilbageholdelser og overladelse til amerikansk varetægt i flere tilfælde end i de to ovenfor anførte, 2) at personer tilbageholdt af danske styrker kunne være endt på Guantanamo, 3) at der i marts 2002 foregik overgreb overfor tilbageholdte på den amerikanske base i Kandahar, jf. ovennævnte artikel. Interviewet blev overværet af en medarbejder fra Forsvarsministeriet, som orienterede forsvarsministeren om de fremsatte påstande.

På det grundlag anmodede Forsvarsministeriet i september 2005 Forsvarskommandoen om – bl.a. ved at tage kontakt til amerikanske samarbejdspartnere – at søge baggrunden for disse udtalelser afklaret.

Ved forsvarsministerens interview til dokumentarudsendelsen den 7. december 2005 blev artiklen omtalt igen, ligesom de ovenfor nævnte påstande blev genfremsat. Det blev nævnt, at det af artiklen fremgår, at 31 personer skulle have været udsat for ukorrekt behandling, mens de havde været i amerikansk varetægt. I interviewet hævdede journalisten, at det drejede sig om de samme 31 personer, som danske styrker havde tilbageholdt den 17. marts 2002.

På baggrund af interviewet den 7. december 2005 skrev forsvarsministeren den 9. december 2005 til forsvarschefen og anmodede om bemærkninger til de fremsatte påstande. Den 15. december 2005 blev der på den baggrund afholdt et møde i Forsvarskommandoen. Tilstede var repræsentanter fra Forsvarskommandoen, Hærens Operative Kommando og soldater fra specialoperationsstyrken i Afghanistan. I relation til tilbageholdelsen af de 31 personer blev det på mødet af føreren af den danske del af styrken på dagen for tilbageholdelsen oplyst, "at alt var foregået stille og roligt".

Herudover blev det af Forsvarskommandoen undersøgt, om der var tilgået oplysninger om mishandling af personer, mens de var tilbageholdt af styrker under operationen. Af undersøgelsen fremgik, at ingen i Forsvarskommandoen, Hærens Operative Kommando eller ved de danske specialoperationsstyrker kunne bekræfte eller på anden måde understøtte påstandene fra journalisterne bag dokumentarfilmen. Således rapporterede forsvarschefen den 16. december 2005 i et brev til forsvarsministeren blandt andet, at der ikke var grundlag for at anfægte, at de 31 tilbageholdte ved operationen 17. marts 2002 var blevet frigivet i Afghanistan som beskrevet i rapporter fra missionen. Endvidere kunne Forsvarskommandoen afvise, at der havde fundet mishandling sted, mens de tilbageholdte var håndteret af danske styrker. Det oplystes, at der under en arbejdsskadesag var fremkommet oplysninger om, at en dansk militær tolk under tjeneste i den amerikansk ledede lejr i Kandahar, Afghanistan januar 2002 havde overværet mishandlinger af fanger, men den efterfølgende auditørundersøgelse, jf. nedenfor, havde ikke kunnet bekræfte tolkens oplysninger fra hverken dansk eller amerikansk side. Der var herudover ikke tilgået de danske specialstyrker, Hærens Operative Kommando eller Forsvarskommandoen oplysninger eller indikationer på overgreb på fanger og tilbageholdte i den amerikanske lejr og derfor ikke rapporteret om dette til Forsvarsministeriet.

Med hensyn til sagen vedr. den danske tolk kan der i øvrigt oplyses følgende: Den pågældende var i januar-februar 2002 udsendt til Afghanistan og var i flere tilfælde udlånt til amerikanerne. Den pågældende påstod, at han havde været vidne til, at amerikanske soldater udsatte tilbageholdte for mishandling og krænkende behandling i "Camp Kandahar Detention Centre". Forsvarsstabens Personelstab blev bekendt med disse påstande i januar 2004 i forbindelse med, at der blev rejst en arbejdsskadesag. Sagen kom ved en intern fejl først forsvarschefen til kendskab primo juni 2004, hvorefter forsvarsministeren blev orienteret. Forsvarschefen besluttede umiddelbart, at anklagerne var alvorlige, og at Forsvarets Auditørkorps skulle foretage en strafferetlig undersøgelse.

Undersøgelsen blev afleveret 17. januar 2005. Undersøgelsen var af strafferetlig karakter og indeholdt følsomme personoplysninger samt oplysninger om forholdet til fremmede magter, hvorfor den var og er fortrolig. Medlemmerne af Det Udenrigspolitiske Nævn fik dog mulighed for at gennemlæse rapporten. Forsvarets Auditørkorps konkluderede, at der ikke var bevismæssig grundlag for at fortsætte den strafferetlige undersøgelse, hvorfor den blev indstillet.

Forsvarschefen modtog den 2. marts 2005 brev fra tolken, der anmodede om et møde. Den 21. marts 2005 havde Forsvarschefens en samtale med tolken. Referatet heraf blev den 22. marts 2005 sendt til Forsvarets Auditørkorps, som ikke fandt grundlag for at genoptage den strafferetlige undersøgelse.

Såvel chefen for det danske specialoperationsstyrkebidrag som den udsendte medarbejder fra Forsvarets Efterretningstjeneste har afvist, at de under deres udsendelse blev gjort bekendt med de beskyldninger, som tolken senere fremsatte i forbindelse med arbejdsskadesagen. Det skal dog nævnes, at den danske styrkechef har oplyst om en enkelt sag fra indsættelsesperioden, hvor tolken overfor ham havde omtalt en ældre mand, der efter tolkens vurdering havde været udsat for hårdhændet behandling. Det var styrkechefens opfattelse, at der var tale om en person, der havde en skade allerede ved ankomsten til lejren, og der blev ikke rapporteret hjem om tolkens udsagn. Spørgsmålet indgik i den auditørundersøgelse, der blev indledt i juni 2004.

Sammenfattende fik regeringen og forsvarrets ledelse først kendskab til de alvorlige beskyldninger i forbindelse med arbejdsskadesagen i 2004 - næsten to år efter, at det danske specialoperationsstyrkebidrag var hjemtaget fra Afghanistan. Regeringen og forsvarrets ledelse havde således intet kendskab til sagen på det tidspunkt, hvor det danske specialoperationsstyrkebidrag var indsat i Afghanistan (primo januar 2002 til primo juni 2002).

Såvel Forsvarsudvalget som Det Udenrigspolitiske Nævn blev løbende orienteret om sagen. Således orienterede forsvarsministeren Det Udenrigspolitiske Nævn om sagen d. 9. juni 2004 (hvor Forsvarsministeriet tillige udsendte en pressemeddelelse om sagen), den 25. januar 2005 og den 27. september 2005. Endvidere sendte forsvarsministeren på baggrund af omtale af sagen i pressen den 11. og 12. september 2005 en redegørelse til Forsvarsudvalget om sagen.

Udover de af forsvaret iværksatte undersøgelser på grundlag af forsvarsministerens brev til forsvarschefen af 9. december 2005, kontaktede Forsvarsministeriets den 21. december 2005 Pentagon blandt andet med anmodning om bekræftelse på, at de 31 personer tilbageholdt af danske soldater blev frigivet den 19. marts 2002, samt forespurgte om, hvorvidt Pentagon havde oplysninger om overgreb mod disse eller oplysninger om, at de skulle være overført til Guantanamo. Forsvarsministeriet modtog den 12. maj 2006 et klassificeret svar fra Pentagon. Efter dansk anmodning blev der fremsendt en uklassificeret version den 17. maj 2006. Af svaret fremgår det, at Pentagon ikke har information om nogen beskyldninger om mishandling af disse tilbageholdte, ligesom det oplyses, at de var blevet løsladt 48-72 timer efter, at de var kommet i amerikansk varetægt, samt at de ikke havde

været ført ud af Afghanistan. Samme dag omtalte forsvarsministeren svaret fra USA i forbindelse med besvarelse af mundtlige §20 spørgsmål i Folketinget. Den uklassificerede version af svaret fra Pentagon blev oversendt den 24. maj 2006 til Det Udenrigspolitiske Nævn og Forsvarsudvalget.

Afslutningsvist bemærkes, at Forsvarskommandoen har foretaget en fornyet gennemgang af de sagsakter, der er fundet relevante for denne redegørelse. På den baggrund fastholdes konklusionerne i forsvarschefens brev af 16. december 2005 til forsvarsministeren.

På baggrund af ovenstående kan det konstateres, at dokumentarfilmens påstand om, at danske myndigheder vidste eller burde have vidst, at tilbageholdte i amerikansk varetægt i Afghanistan blev mishandlet, først og fremmest er baseret på udsagn fra en dansk tolk, en artikel fra Associated Press samt i to rapporter fra menneskerettighedsorganisationer.

Regeringen har iværksat undersøgelser af disse påstande, straks man er blevet bekendt med dem. Disse undersøgelser har vist, at det øvrige udsendte danske militære personel ikke kunne bekræfte disse påstande. Endvidere er påstandene blevet afvist fra officiel amerikansk side. Endelig har regeringen fra fortrolige kilder, som har særligt kendskab til forholdene for tilbageholdte i Afghanistan, fået oplyst, at disse personer i den relevante periode blev behandlet korrekt.

For så vidt angår påstanden om, at personer tilbageholdt af danske specialoperationsstyrker skulle være endt på Guantanamo, kan det konstateres, at samtlige disse personer er blevet løsladt i Afghanistan. Dette fremgår af rapporteringen fra de danske styrker, ligesom det er blevet bekræftet af de amerikanske myndigheder.

Regeringen må på det grundlag konkludere, at danske myndigheder på det relevante tidspunkt hverken vidste eller burde have vidst, at tilbageholdte i amerikansk varetægt i Afghanistan blev mishandlet, ligesom regeringen ikke finder det dokumenteret, at de 31 personer, som danske specialoperationsstyrker tilbageholdte den 17. marts 2002, blev udsat for overgreb i amerikansk varetægt.

4. KONKLUSION

Redegørelsen indeholder en gennemgang af de relevante faktuelle og retlige spørgsmål i tilknytning til danske styrkers tilbageholdelse og overladelse af personer til amerikansk varetægt i Afghanistan i 1. halvår af 2002. På baggrund af gennemgangen må regeringen tilbagegive de påstande, der har været fremført med hensyn til manglende overholdelse af Danmarks internationale forpligtelser, misinformation af Folketinget m.v. På grundlag af redegørelsen kan de centrale spørgsmål således besvares som følger:

1. Betød den amerikanske retsopfattelse, der under stor offentlig bevågenhed blev drøftet og fastlagt i januar/februar 2002, at forudsætningerne for Folketingets samtykke, jf. B37, blev afgørende ændret?

I filmen påstås det, at udstedelsen af den amerikanske præsidents memorandum af 7. februar 2002 udgjorde en så grundlæggende ændring af amerikansk politik med hensyn til anvendelsen af Genève-konventionerne i forbindelse med den væbnede konflikt i Afghanistan, at grundlaget for Folketingets samtykke i beslutningsforslag B37 var væsentligt forandret.

Redegørelsens udredning af den juridiske betydning af det pågældende memorandum gør det imidlertid klart, at USA opfattede sig som forpligtet af de gældende regler for væbnede konflikter i forbindelse med den amerikanske deltagelse i den væbnede konflikt i Afghanistan.

Det centrale i den beskrevne amerikanske retsopfattelse er efter regeringens opfattelse, at alle tilbageholdte skulle behandles humant og i overensstemmelse med principperne i Genève-konventionerne. De grundlæggende principper i Genève-konventionerne og den humanitære sædvaneret omfatter bl.a. forbud mod tortur og anden mishandling.

Fra amerikansk side bestemmes, at: "United States Armed Forces shall continue to treat detainees humanely and, to the extent appropriate and consistent with military necessity, in a manner consistent with the principles of Geneva". Det var og er regeringens vurdering, at det for det første hermed autoritativt fastslås, at alle tilbageholdte uanset juridisk status skal sikres human behandling, herunder beskyttelse mod tortur og anden mishandling. For det andet at det hermed tilkendegives, at man fra amerikansk side, i det omfang det er muligt og i overensstemmelse med militær nødvendighed, yderligere vil tildele tilbageholdte særlige rettigheder, der tilkommer krigsfanger i medfør af 3. Genève-konvention, selv om de tilbageholdte i henhold til den amerikanske fortolkning af konventionen ikke juridisk er berettiget hertil.

Sammenfattende var det således regeringens vurdering, at den amerikanske retsopfattelse som minimum indebar, at alle tilbageholdte ville blive behandlet humant og dermed ikke ville blive udsat for tortur eller anden mishandling. Det er i den sammenhæng væsentligt at fremhæve, at de amerikanske tilkendegivelser ikke var udtryk for, at USA mente, at Genève-konventionerne og den øvrige humanitære folkeret ikke fandt anvendelse på konflikten i Afghanistan. Det var derimod en tilkendegivelse af den amerikanske *fortolkning* af anvendelsesområdet for den 3. Genève-konvention og det deri indeholdte kombattantbegreb.

Den amerikanske regerings tilkendegivelser om anvendelsen af Genève-konventionerne, herunder om beskyttelsen af tilbageholdte, gav således ikke regeringen anledning til at betvivle, at fortsat dansk deltagelse i den amerikansk ledede militære operation i Afghanistan var forenelig med Danmarks folkeretlige forpligtelser og det i beslutningsforslag B37 indeholdte folketingssamtykke.

Regeringen må således tilbagevise, at forudsætningerne for Folketingets samtykke, jf. B37, blev afgørende ændret som følge af den amerikanske retsopfattelse, der blev fastlagt den 7. februar 2002.

2. Overtrådte Danmark sine folkeretlige forpligtelser ved at overlade tilbageholdte til amerikansk varetægt?

Af redegørelsen fremgår, at danske styrker i to tilfælde har tilbageholdt og overladt i alt 34 personer til amerikansk varetægt. Det er hævdet, at Danmark dermed overtrådte sine folkeretlige forpligtelser.

Det anføres i redegørelsen, at krigsfanger ifølge artikel 12 i 3. Genève-konvention kan overføres til en anden stat, såfremt denne stat har tiltrådt konventionen, og såfremt det vurderes, at denne stat har vilje og evne til at bringe konventionens bestemmelser i anvendelse. En tilsvarende bestemmelse for overførsel af civile findes i artikel 45 i 4. Genève-konvention.

Det fremgår endvidere af redegørelsen, at det afgørende for, om en overførsel er folkeretsmedholdelig, er, hvorvidt den modtagende stat har tiltrådt konventionen og har vilje og evne til at anvende den. Denne betingelse må ifølge redegørelsen anses for opfyldt, selv om de stater, der anvender konven-

tionen, kan have til dels forskellige opfattelser af visse tvivlsspørgsmål om fortolkningen af konventionen. Der må dog under alle omstændigheder skulle være grundlag for at antage, at den modtagne stat vil behandle modtagne fanger humanitært og i overensstemmelse med de basale principper i konventionen. De til dels forskellige fortolkninger af konventionen, der måtte være, vil således kun kunne angå relativt mindre væsentlige spørgsmål, jf. herved også konventionens artikel 12, stk. 3.

Ved vurdering af, hvorvidt Danmark ved overladelse af personer til amerikansk varetægt har efterlevet ovennævnte bestemmelser, bliver det af væsentlig betydning at vurdere indebyrden af den amerikanske retsopfattelse.

Af redegørelsen fremgår, at den amerikanske retsopfattelse for det første indebar, at USA ville anvende den humanitære folkeret, herunder 3. Genève-konvention, i Afghanistan. For så vidt angår det forhold, at den amerikanske retsopfattelse indebar, at Al Qaida og Taleban ikke kunne få status som krigsfanger, bemærkes dernæst, at denne fortolkning af konventionen - uanset at den kunne give anledning til nogen tvivl - ikke indebar afvigelser i forhold til de tilbageholdtes rettigheder af en så vigtig karakter, at man fra dansk side af den grund ikke kunne overlade tilbageholdte personer til de amerikanske styrker. Det var i den forbindelse også væsentligt, at tilbageholdte - uanset deres status - ville blive behandlet humanitært og som udgangspunkt ville være beskyttet på det niveau, der følger af principperne i den 3. Genève-konvention.

Som anført ovenfor indebar den amerikanske retsopfattelse som minimum, at alle tilbageholdte ville blive behandlet humanitært og dermed ikke ville blive udsat for tortur eller anden grusom, umenneskelig eller nedværdigende behandling. Det fremgår af redegørelsen, at regeringen den 17. marts 2002, da de 31 tilbageholdte blev overladt til amerikanerne, hverken havde et faktisk eller retligt grundlag for at vide eller burde vide, at USA ikke ville overholde sine internationale forpligtelser i relation til behandlingen af tilbageholdte i Afghanistan. Regeringen havde således også fuld tillid til, at USA ville overholde sine internationale forpligtelser, og at det amerikanske retssystem ville reagere, såfremt disse forpligtelser måtte blive tilsidesat.

Den amerikanske regerings tilkendegivelser om anvendelsen af Genève-konventionerne, herunder om beskyttelsen af tilbageholdte, gav således ikke regeringen anledning til at betvivle, at overladelsen af tilbageholdte til de amerikanske styrker i Afghanistan ville være forenelig med Danmarks folkeretlige forpligtelser i henhold til den humanitære folkeret. Derfor fastholdt regeringen også konsekvent i forbindelse med drøftelserne i Folketinget sin forståelse af den amerikanske retsopfattelse.

Det er på den baggrund regeringens opfattelse, at Danmark ikke overtrådte sine folkeretlige forpligtelser ved at overlade de 34 tilbageholdte til amerikansk varetægt.

3. Overlod danske styrker tilbageholdte personer til amerikansk varetægt ud over de to nævnte tilfælde?

En amerikansk forhørsleder udtaler i filmen, at danske soldater ved 5-6 lejligheder skulle have overladt tilbageholdte til amerikansk varetægt. Påstanden kan ikke bekræftes af det udsendte danske personel, ligesom en gennemgang af situationsrapporterne for hele perioden, hvor det danske specialoperationsstyrkebidrag var udsendt, viser at der kun er overladt tilbageholdte personer i de to tidligere omtalte tilfælde.

På det grundlag må det afvises, at der har været tale om yderligere tilfælde af overladelse.

4. Blev de tilbageholdte mishandlet i amerikansk varetægt?

Der fremsættes i filmen påstande om, at de 31 tilbageholdte, som blev overladt til amerikansk varetægt i marts 2002, er blevet mishandlet i amerikansk varetægt.

Som det fremgår af redegørelsen, har regeringen iværksat undersøgelser af disse påstande, straks efter man er blevet bekendt med dem. Disse oplysninger kan ikke bekræftes, hverken af det udsendte danske militære personel eller fra officiel amerikansk side. Endelig har regeringen fra fortrolige kilder, som har særligt kendskab til forholdene for tilbageholdte i Afghanistan, fået oplyst, at disse personer i den relevante periode blev behandlet korrekt.

Regeringen må på det grundlag konkludere, at danske myndigheder på det relevante tidspunkt hverken vidste eller burde have vidst, at tilbageholdte i amerikansk varetægt i Afghanistan blev mishandlet, ligesom regeringen ikke finder det dokumenteret, at de 31 personer, som danske specialoperationsstyrker tilbageholdte den 17. marts 2002, blev udsat for overgreb i amerikansk varetægt.

5. Blev personer, som var tilbageholdt af danske specialoperationsstyrker, overført til Guantanamo?

Redegørelsen fastslår, at samtlige personer tilbageholdt af danske specialoperationsstyrker er blevet løsladt i Afghanistan. Dette fremgår af rapporteringen fra de danske styrker, ligesom det er blevet bekræftet af de amerikanske myndigheder.

Påstanden om, at personer tilbageholdt af danske specialoperationsstyrker skulle være endt på Guantanamo, må således tilbagevises.

6. Har regeringen misinformeret Folketinget med oplysningen om, at danske styrker ikke har taget krigsfanger i Afghanistan?

Redegørelsen beskriver de nærmere omstændigheder vedrørende de to militære operationer, hvorunder danske styrker tilbageholdte og overlod 3 henholdsvis 31 personer (i alt 34 personer) til amerikansk varetægt.

Det fremgår også af redegørelsen, at der på tidspunktet for tilbageholdelsen af de 31 personer var tvivl om personernes status. I overensstemmelse med magtanvendelsesdirektivet for styrken skulle de herefter behandles som krigsfanger. Det betød imidlertid ikke, at de tilbageholdte herved opnåede status som krigsfanger. På baggrund af udspørgen fra amerikansk side erfarede man, at personerne var venligtsindede afghanere, hvorfor de blev løsladt.

Det konkluderes i redegørelsen, at ingen personer tilbageholdt af det danske specialoperationsstyrkebidrag på noget tidspunkt fik status som krigsfanger. Det bemærkes i øvrigt, at spørgsmålet om de tilbageholdtes juridiske status ingen betydning havde for den beskyttelse mod tortur og anden mishandling, som de pågældende havde krav på efter den humanitære folkeret.

Det kan derfor afvises, at regeringen skulle have misinformeret Folketinget ved at oplyse, at de danske styrker ikke havde taget krigsfanger i Afghanistan.

* * *

Sammenfattende fremgår det af redegørelsens beskrivelse af de faktuelle og retlige spørgsmål i tilknytning til danske styrkers tilbageholdelse og overdragelse af personer til amerikansk varetægt i Afghanistan i 1. halvår af 2002, at regeringen gennem hele forløbet på fyldestgørende vis overfor Folketinget har klarlagt sagens faktiske omstændigheder og dens retlige grundlag.

BILAGSOVERSIGT

(i kronologisk rækkefølge)

Bilag:

1. Folketingsbeslutning B 37 af **14. december 2001**, bemærkningerne hertil og besvarelse af spørgsmål nr. 13 og spørgsmål nr. 48
2. E-mail af **15. januar 2002** fra den danske ambassade i Washington
3. Udenrigsministeriets notat af **18. januar 2002** modtaget i Statsministeriet den 21. januar 2002
4. Forsvarsminister Rumsfelds memo af **19. januar 2002**
5. Spørgsmål US 24 af **22. januar 2002**
6. Spørgsmål S 541 af **30. januar 2002**
7. Spørgsmål S 542 af **30. januar 2002**
8. Memo fra præsident George W. Bush af **7. februar 2002**
9. Fax af **7. februar 2002** fra den danske ambassade i Washington
10. Pressemeddelelse fra Internationalt Røde Kors af **9. februar 2002**
11. Fax af **11. februar 2002** fra den danske ambassade i Washington
12. Ekstraherede situationsrapporter fra TG FERRET incl. bilag
13. Artikel fra Associated Press af **23. marts 2002**.
14. § 20 – spørgsmål S 3926; svar fra forsvarsministeren af **27. maj 2004**
15. § 20 – spørgsmål S 4201; svar fra statsministeren af **14. juni 2004**
16. Pressemeddelelse fra Forsvarets Auditørkorps af **18. januar 2005**
17. Tidslinie over hændelser i tolkesagen udlagt på Forsvarskommandoens hjemmeside den **12. september 2005**
18. Forsvarsministerens redegørelse til Udenrigspolitisk Nævn og Folketingets Forsvarsudvalg af **12. september 2005** - Tolkesag
19. Notat af **13. september 2005** om forskellen mellem krigsfanger og tilbageholdte personer oversendt til Udenrigspolitisk Nævn. Notatet er ligeledes oversendt til Forsvarsudvalget.
20. Brev af **9. december 2005** fra forsvarsministeren til forsvarschefen
21. Brev af **16. december 2005** fra forsvarschefen til forsvarsministeren
22. Brev af **21. december 2005** fra Forsvarsministeriet til Statsministeriet om forsvarsministerens interview med DR-journalister vedrørende overdragelse fra danske soldater til amerikanske soldater af tilbageholdte personer i Afghanistan.
23. Brev af **19. januar 2006** til Forsvarsudvalget – Præcisering af besvarelsen af § 20 S 3926
24. Udskrift af forsvarsministerens indlæg i Folketinget den **17. maj 2006** – S 4337 & S 4339 til mundtlig besvarelse
25. Brev fra Pentagon af **17. maj 2006** - Oversendt til Udenrigspolitisk Nævn den **24. maj 2006**. Notatet er ligeledes oversendt til Forsvarsudvalget.

26. Forsvarsministeriets notat af **7. december 2006** – Forsvarsministeriets og Forsvarskommandoens kontakter med Guldbandsen
27. Forsvarsministerens samt Forsvarsministeriets breve af hhv. **13. december 2005, 19. december 2005, 10. januar 2006, 10. februar 2006 og 29. maj 2006** til to journalister vedr. oplysninger om påståede mishandlinger
28. De to journalisters svar af hhv. **2. januar 2006** og **25. januar 2006** på henvendelserne fra Forsvarsministeren.
29. Hændelsesforløb.